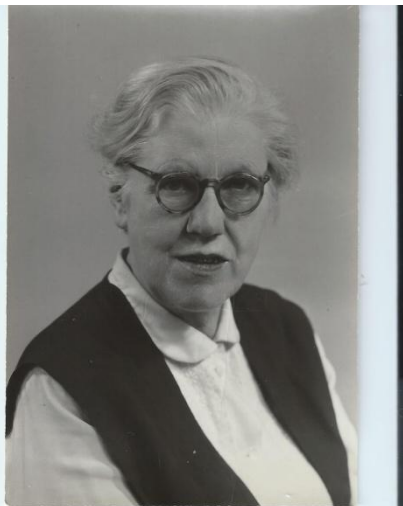


SIGNE AUGUSTA LINDEMAN (1895–1974)

representerer fjerde generasjon av Lindemanslektens organister og komponister. Hun var datter av Anna og Peter Lindeman og barnebarn av Ludvig Mathias Lindeman. De første årene liv bodde familien på Blommenholm, der Signe Lindeman vokste opp sammen med tre brødre og en søster. Etter fullført ettårig kurs ved Oslo Handelsgymnasium i 1914 tok Signe Lindeman kurs i stenografi og maskinskriving og begynte å arbeide på kontor.¹ Etter et kortvarig engasjement på likningskontoret, fikk hun jobb som kontorassistent ved musikkonservatoriet.



Signe Lindeman hadde spilt piano siden hun var 6 år, men det var først etter et besøk hos sin onkel i Trondhjem, domorganist Kristian Lindeman, at hun virkelig fikk lyst til å arbeide mer med musikk. Hun startet orgelstudier med sin far, Peter Lindeman, som var direktør ved konservatoriet, og studerte teori med Gustav Fredrik Lange. Signe Augusta Lindeman avla organisteksamen i 1917 med karakteren særdeles tilfredsstillende i spill. Etter eksamen fortsatte hun i kontorjobben ved konservatoriet, samtidig som hun gradvis fikk ta del i den faglige virksomheten. I disse årene startet hun også med privatelever på klaver.

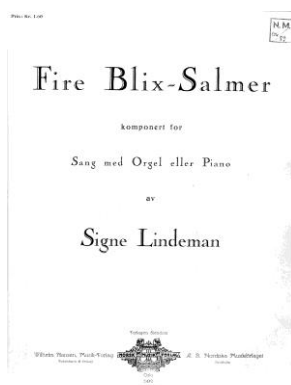
Den kjente organisten Karl Straube (1873–1950) ved konservatoriet i Leipzig hadde hatt kurs for norske organister i 1919. For Signe Lindeman vekket kurset et sterkt ønske om å studere hos ham. I september 1921 reiste hun til Tyskland for å prøvespille, og fikk, til tross for at Straube vanligvis ikke tok imot kvinnelige studenter, en plass ved konservatoriet. Signe Lindeman ble i Leipzig til mai 1923 og studerte, i tillegg til orgel, klaver, komposisjon og partiturspill. Vel hjemme i Norge fortsatte hun der hun slapp. Hun hadde ansvaret for regnskapene ved konservatoriet og underviste i orgel, harmonilære, kontrapunkt og liturgikk. .

Den 8. november 1923 debuterte Signe Lindeman, som den første kvinnelige norske konsertorganist, i Vor Frelsers kirke i Oslo. Konserten ble innledet med *Preludium og fuge i c-moll* av J.S. Bach. Så fulgte en mellomavdeling med verker av hennes forfedre; en salme av oldefaren Ole Anderas Lindeman, en folketone av bestefaren L.M. Lindeman og et karakterstykke av faren, Peter Lindeman. Avdelingen ble avsluttet med et stykke av henne selv, "Andante doloroso". "Den siste er meget talentfuldt komponert, den klinger vakkert og anslaaer en gjennomført stemning", skrev Hjalmar Borgstrøm etter konserten.² Debutkonserten

ble avsluttet med *Tocatta og fugue* av Max Reger. Arne van Erpekum Sem skrev at ” Det var en stor glæde at kunne konstatere, at Signe Lindeman med ære vil følge slektens traditioner videre. Hun har betingelser for at utvikle sig til en fremragende orgelvirtuos og behersker allerede nu det vanskelige instrument med adskillig dyktighet.[...] Frk. Lindemans manuelle og pedale færdighet er ganske betydelig, og hendes registrering vidner om sikker smag og musikalsk finfølelse.”³

I årene etter debuten ga Signe Lindeman en rekke orgelkonserter. Ofte stod verker av J.S. Bach, J.G. Rheinberger og F. Mendelssohn på programmet. Hun var også tydelig bevisst sitt musikalske opphav og spilte i mange sammenhenger verker av sine forfedre. Blant annet ble farfaren, L.M. Lindeman, viet en hel aften den 24. november 1928. Imidlertid skulle Signe Lindemans karriere som konsertorganist bli relativt kortvarig og var for en stor del over allerede på begynnelsen av 1930-tallet. En av årsakene var at hun etter et kortvarig ekteskap på 1930-tallet ble eneforsørger for tvillingene Peter og Christian.⁴ For å skaffe en stabil inntektskilde kom den pedagogiske virksomheten, både ved musikkonservatoriet og som privatpraktiserende klaverlærer, til å ta mesteparten av hennes arbeidsdag. Signe Lindeman fungerte også som fast organist i flere Oslo-kirker; i Lilleborg menighet fra 1928 og i Kampen fra 1930. Fra 1937 og til hun gikk av som pensjonist var hun organist i Gamlebyen kirke. Etter hvert bosatte Signe Lindeman seg i Son i Østfold, hvor hun kom til å bety mye for det lokale musikklivet. Blant annet startet hun opp og drev Son damekor.

Signe Lindeman begynte tidlig å komponere og har skrevet flere verker for orgel. Hun har også komponert orkesterverker, sanger, klaverstykker og kammermusikk. Musikken hennes bygger på klassiske former og viser tidvis utforskende tendenser på det klanglige området. Flere av stykkene er dessuten teknisk vanskelige og viser at hun må ha hatt stor kunnskap om orgelet som instrument. På Signe Lindemans konsert i Vor Frelzers kirke, den 25. november 1927, stod flere av hennes egne verker på programmet; *Passacaglia og Fuge*, *Fire Blix-salmer* og *Andante religioso* for cello, som ble utført av hennes bror Trygve Lindeman.



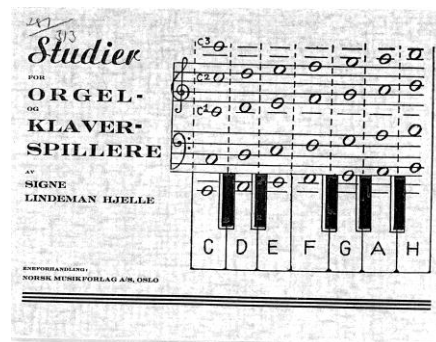
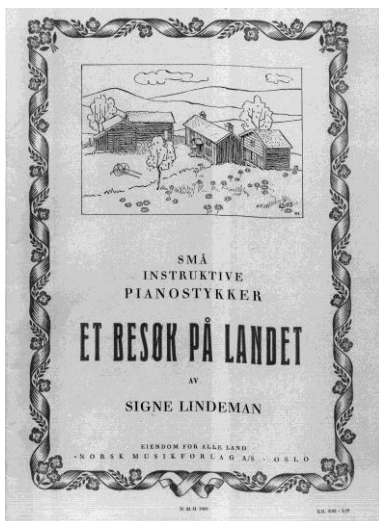
David Monrad Johansen skrev kritikken i Aftenposten og var ikke særlig nådig mot den kvinnelige komponisten: [...] Signe Lindeman gjør nu som tidligere indtryk av at være en jevnt dyktig orgelspiller. [...] Som komponist har frk. Lindeman vanskelig for at interessere. Man savner i for sterk grad det tilskud av personlighet som skal hæve kompositionene fra dyktig skrevne skolearbeider op til virkelig kunst. Passacagliaen og fugen viser nok formende

evner men selve stoffet blir for tyndt og upersonlig. Det var i gaar det lille stykket ”Søndagskveld på fjeldet ” som gav det beste indtryk, sandt og ekte som det virket.”⁵

Det er ikke til å se bort fra at en så negativ omtale, skrevet av en av mellomkrigstidens mest markante komponister og kritikere, kom til å påvirke oppfatningen av Signe Lindeman som komponist og også bidra til at verkene senere fikk liten oppmerksomhet. I løpet av de siste årene har imidlertid flere av hennes komposisjoner vekket ny interesse. Organisten Bjørn Andor Drage gjenoppdaget ved en tilfældighet ukjente verk av Signe Lindeman og spilte i 2011 inn flere av orgelkomposisjonene på platen *Norwegian Romantics*.



Drage beskriver Signe Lindeman som en komponist som lekte med nye ideer. Passacagliaen har et djervt kromatisk tema som legger grunnlag for uventede harmonier. Spennende er også stykkets midtre del, som inneholder toner som gir assosiasjoner til seljefløyta's klanger. *To Stemningsbilleder*, op. 5 består av ”Søndagskveld paa fjellet” og ”Gunnarskogs kirkeklokker” (”Søndagsfred”) og viser hvordan Signe Lindeman eksperimenterte med klang. Begge stykkene er folkemusikkinspirert. I det første kombineres folkemusikk med impresjonistiske klanger; i det andre finnes kvintklanger i kombinasjon med overtoner. Signe Lindeman skrev en rekke stykker til undervisningsbruk. Flere av disse er samlet i heftene *Små instruktive Pianostykker: Et Besøk på Landet* og *Eventyr*, op 2. Hun skrev også en skole for klaver- og orgelspillere; *Studier for orgel- og klaverspillere*.



Signe Lindeman gikk av med pensjon ved Musikkonservatoriet i 1963 og bodde i sin pensjonisttilværelse på Odd-Fellow Hjemmet på Kringsjø i Oslo. Signe Lindeman døde i Oslo i 1974.

Verker:

Utgitte verk:

Signe Lindeman Hjelle:

Studier for orgel- og klaverspillere (Lærebok for nybegynnere) Norsk Musikforlag A/S, 1938.

Signe Lindeman:

Små instruktive Pianostykker: Et Besøk på Landet. Oslo: Norsk Musikforlag A/S, 1943.

Eventyr, op. 2, 5 smaa pianostykker av Signe Lindeman. Oslo: Norsk Musikforlag, [1926?].

Passacaglia og fuge. Oslo: Norsk Musikforlag, 1927.

Fire Blix-Salmer, Sang med Orgel eller Piano. Oslo: Norsk Musikforlag A/S, 1927.

To stemningsbilleder, op. 5, ”Søndagskveld paa fjellet” og ”Gunnarskogens kirkeklokker” (”Søndagsfred”) (orgel), Oslo: Norsk Musikforlag A/S, 1929.

Påskemorgen. Oslo: Norsk Notestik & forlag, 1928.

I manuskript:

Fuge i C (for orgel)

Fra St. Hallvards tid. Suite for strykeorkester.

I Morgen

II Lo-elv-møllen

III Messe i St. Hallvard kirken

IV Natlig ritt

V Gry (fugetta)

Manuskript (MIC.NO (MS) og Nasjonalbiblioteket , musikkksamlingen, Mus ms mikr 103):

Kolbotten: Symfonisk dikt (MIC.no MS)

Verk som i dag ikke er tilgjengelig

Suite over norske folketonar (for sang og orkester)

Fantasi

Fantasi-sonate

Litteratur:

Dahm, Cecilie, *Kvinner komponerer. Ni portretter av norske kvinnelige komponister i tiden 1840-1930*. Oslo: Solum Forlag A.S. , 1987, 173–174

Drage, Bjørn Andor: *CD-hefte til platen Norwegian Romantics (EUCD61 "2011 ISRC NOMVA1161 www.euridice.no www.musikkoperatorene.no)*

Kosberg, Ole Johannes: "Akkurat som der nede." En framstilling av Karl Straubes innflytelse på norsk kirkemusikk, sett i lys av livsverkenetil de norske elevene. Hovedfagsoppgave. Norges Musikkhøgskole, 1996.

Nettsider:

Introduksjon til musikerslekten Lindeman – del II (<http://lindemanslegat.no/?p=2018>)

En Lindeman anno 2012. <http://lindemanslegat.no/?=3152>

Kritikker og artikler:

Aftenposten:

7.9.1923: *Teater og musikk. "Orgelspil og ahner"*

9.11.1923: *Hjalmar Borgstrøm: "Concert"*

27.9.1927: *"Manden sier at kvinden ikke kan skrive en passacaglia"*

31.5.1928: *"Kvindelig organist ved Lilleborg kirke"*

16.6.1966. *"Hun fikk rødusslue 50 år efter den blå"*

Tidens Tegn:

9.11.1923 *Arne van Erpekum Sem: "Konsserter"*

27.9 1927: *"i fjerde led" (usign.)*

24.11. 1927 *Signe Lindeman - L.M. Lindemanaften*

Morgenbladet:

24.11.1927: "Lindeman-aften"

¹ Signe Lindemans biografi står i Ole Johannes Kosberg: "Akkurat som der nede". Hovedoppgave. Norges Musikkhøgskole, 1996, s. 72.ff.

² Hjalmar Borgstrøm, *Aftenposten*, 9.11.1923.

³ Arne van Erpekum Sem, *Tidens Tegn*, 9.11.1923.

⁴ I 1930 giftet Signe Lindeman seg med tollkontrollør Ole Christian Hjelle. Ekteskapet ble kortvarig og ble oppløst i 1939.

⁵ *Aftenposten*, 26.11.1927.